

Dunav Soja Standard

Program Dunav Soja usmeren je na unapređenje i promovisanje proizvodnje, prerade i plasmana genetski nemodifikovane soje, kontrolisanog **kvaliteta i porekla iz dunavskog regiona**. Naš cilj je da obezbedimo i garantujemo snabdevanje genetski nemodifikovanim proteinima u Evropi.

Dunav Soja označen proizvod predstavlja proizvod kontrolisanog porekla i kvaliteta. Suštinske odlike su poreklo soje iz dunavskog regiona (**evropsko poreklo**) i **BEZ GMO kvalitet** proizvoda. Prehrambeni proizvodi koji su proizvedeni od „Dunav Soja“ soje ili korišćenjem „Dunav Soja“ soje u ishrani životinja mogu da nose oznaku „Dunav Soja“, „Proizvedeno od soje kontrolisanog porekla i kvaliteta Dunav Soja“ odnosno „Hranjeno sojom kontrolisanog porekla i kvaliteta Dunav Soja“. Upotreba ove **zaštićene oznake** uslovljena je ispunjavanjem Dunav Soja smernica i potpisivanjem ugovora o korišćenju oznake¹.

Partneri čija se proizvodnja ne odvija na prostoru EU moraju da se pridržavaju pravnih propisa EU², pre svega u pogledu primene pesticida u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, ali i aktuelnih propisa koji se odnose na preradu soje. Takođe, važe propisi EU i međunarodni propisi u oblasti radnog i socijalnog prava (*ILO konvencije* – konvencije Međunarodne organizacija rada). S tim u skladu poljoprivredni proizvođači koji proizvode „Dunav Soja“ soju pismeno se izjašnjavaju da se slažu sa navedenim zahtevima (**Izjava poljoprivrednog proizvođača**³).

Dunav Soja sertifikovan proizvod automatski ispunjava i kriterijume koje zahteva i sertifikacija prema **Europe Soya** standardu (videti na www.donausoja.org za Europe Soya smernice i kriterijume).

Dunav Soja standard je zasnovan na sledećih deset **Dunav Soja principa za uzgoj soje**. Ovi principi pokrivaju dve osnovne osobine Dunav Soje – „Evropsko poreklo“ i „Bez GMO status“, zajedno sa **dodatnim društvenim, ekonomskim i aspektima očuvanja okoline**.

- 1 Evropsko poreklo soje i proizvoda od soje
- 2 Bez GMO status soje i proizvoda od soje
- 3 Odgovorno upravljanje gazdinstvom i odnosima u zajednici
- 4 Korišćenje najbolje prakse u upravljanju zemljištem i hranivima
- 5 Korišćenje najbolje prakse u zaštiti useva
- 6 Korišćenje najbolje prakse u upravljanju vodama
- 7 Korišćenje najbolje prakse u upravljanju otpadom
- 8 Odgovorno korišćenje zemljišta i zaštita biodiverziteta
- 9 Smanjenje emisije gasova koji uzrokuju efekat staklene bašte
- 10 Usklađenost sa ljudskim i radnim pravima i bezbedni uslovi rada

¹ Izvor DS/ES Pravilnik o korišćenju oznake: www.donausoja.org/en/downloads/

² Sve relevantne EU direktive i EU propisi, kao i ILO konvencije su izlistane u **Aneksu 1** ovih Smernica.

³ Za detalje, pogledati dokument Izjava poljoprivrednog proizvođača o proizvodnji Dunav Soje soje.

Sve primenjive odredbe Dunav Soja Standarda, poput onih koje se odnose na dobru praksu u poljoprivredi, zaštitu okoline i biodiverziteta, kao i radna i socijalna prava, zasnovane su na EU legislativi². Međutim, zahtevi Dunav Soja Standarda u nekoliko aspekata prevazilaze pravne zahteve koji su usvojeni u EU⁴.

Pregled Dunav Soja principa u uzgoju soje

Sledeći odeljci daju kratak pregled Donau Soja principa u uzgoju soje.

- **Evropsko poreklo soje i proizvoda od soje (Princip 1)**

Zemlje i regioni porekla "Dunav Soja" soje definisani su politički i geografski.

Dunav Soja proizvodno područje odgovara zemljama dunavskog basena u skladu sa definicijom i odlukom Međunarodne komisije za zaštitu Dunava (www.icpdr.org/main/danube-basin/countries-danube-river-basin). Geografsko određivanje mogućih regiona proizvodnje u pojedinačnim zemljama se sa jedne strane orijentiše prema očekivanjima potrošača u pogledu oznake "Dunav Soja", a s druge strane prema mogućnostima sprovođenja regionalno izdiferencirane kontrole porekla. Detaljna mapa geografskih regiona (= Dunav Soja proizvodno područje) predstavlja sastavni deo Dunav Soja Standarda.

- **Definicija "Proizvedeno bez genetske modifikacije" (Princip 2)**

"Dunav Soja" soja potiče iz proizvodnje od genetski nemodifikovanih sorti koje se nalaze u katalogu EU sorti ili nacionalnom katalogu sorti (za svaku državu posebno). Poljoprivredni proizvođači koji proizvode "Dunav Soja" soju ne smeju da uzgajaju ni jednu drugu genetski modifikovanu kulturu. Stočna hrana sa oznakom kvaliteta "Dunav Soja" pogodna je za ishranu životinja čiji proizvodi nadalje mogu da se označavaju oznakom kvaliteta "proizvedeno bez genetske modifikacije" ("*Ohne Gentechnik hergestellt*")/"*Produced without GMOs*").

Označavanje bez genetske modifikacije u Dunav Soja programu bazira se na minimum zahteva predstavljani u sledećim Evropskim „BEZ GMO“ sertifikacijskim šemama:

- Nemački propisi (EGGenTDurchfG)⁵ za obeležavanje oznakom "genetski nemodifikovano" ("*Ohne Gentechnik*") pogodni su da budu označeni i oznakom kvaliteta "Dunav Soja", ukoliko se sprovodi kontrola od strane nezavisne kontrolne organizacije kao što je propisano od strane Udruženja za genetski nemodifikovane prehrambene proizvode (VLOG);
- Austrijski Kodeks o prehrambenim proizvodima (Codex Alimentarius Austriacus) sa smernicama o genetskoj nemodifikovanosti u kombinaciji sa smernicama za kontrolu (Guideline on the Risk-Based Monitoring of GMO-Free Production);⁶

4 Za detalje, pogledati dokument Zahtev 01b: Dunav Soja Principi u uzgoju soje

5 Izvor: *EG-Gentechnik-Durchführungsgesetz (EGGenTDurchfG)*: www.gesetze-im-internet.de/eggentdurchfg/BjNR124410004.html;

6 *Richtlinie zur Definition der "Gentechnikfreien Produktion" von Lebensmitteln und deren Kennzeichnung* (Guideline on the Definition of GMO-Free Production of Food and its Labelling) in the Austrian Food Codex, IV edition: www.verbrauchergesundheit.gv.at/lebensmittel/buch/codex/beschluesse/Gentechnikfrei_RL_15_1_2018.pdf?6fdsmn Leitfaden

- Standarda za kontrolu proizvodnje bez genetske modifikacije zasnovano na riziku & Standard za utvrđivanje procesa proizvodnje i obeležavanje hrane (BEZ GMO Standard za Dunavski region)⁷.

Pored mogućnosti sertifikacije u skladu sa austrijskim Kodeksom, nemačkim VLOG-om ili BEZ GMO Standardom za Dunavski region, status bez genetske modifikacije može biti verifikovan i u sklopu Dunav Soja kontrole i sertifikacije, ukoliko se kontrola sprovodi u skladu sa zahtevima BEZ GMO Standarda za Dunavski region, publikovanog 2015. godine.

- **Odgovorno upravljanje gazdinstvom i odnosima u zajednici (Princip 3)**

Dunav Soja proizvođači soje će uskladiti svoje poslovanje sa svim primenjivim propisima. Svi oblici mita, sukoba interesa i prevarnih radnji su zabranjeni. Postojeća prava na zemljište će biti poštovana. Negativni uticaj na širu zajednicu će biti izbegnut i biće uspostavljeni kanali komunikacije.

- **Odgovornost za životnu sredinu i dobra poljoprivredna praksa (Principi 4-7)**

Primenjuju se odgovarajuće zakonske odredbe EU. Poljoprivredni proizvođači koji proizvode "Dunav Soja" soju treba da učestvuju u programu implementacije Zajedničke poljoprivredne politike – CAP uz obavezne inspekcije višestruke usklađenosti (cross compliance inspections). Dunav Soja proizvođači će primenjivati najbolje prakse u upravljanju zemljištem, vodama i otpadom u cilju zaštite zemljišta, voda i vazduha. U uzgajanju Dunav Soja soje mogu se koristiti samo pesticidi koji sadrže aktivne sastojke odobrene od strane EU – a to važi i za proizvođače koji se nalaze van EU. Takođe, supstance koje u izlistane u Štokholmskoj i Roterdamskoj Konvenciji⁸, kao i supstance koje je Svetska zdravstvena organizacija (WHO) kategorisala kao izuzetno rizične (Klasa 1a) i visoko rizične (Klasa 1b)⁹ će biti zabranjene. Na kraju, upotreba sredstava za sušenje pre žetve (npr. glifosat i dikvat) kao i vazдушna primena pesticida (prskanje) će biti zabranjene. Priručnik za gajenje soje ("Best Practice Manual"), koji je publikovan od strane Dunav Soja udruženja i koji se redovno ažurira, treba da se smatra kao preporuka za unapređenje proizvodnje soje, kao i preporuka za smanjenje upotrebe preparata za zaštitu bilja.

- **Odgovorno korišćenje zemljišta i zaštita biodiverziteta (Princip 8)**

Seča šuma i konverzija prirodnih ekosistema (uključujući, ali ne ograničavajući se na, tresetišta i pašnjake) radi uzgajanje Dunav Soje će biti zabranjena. Proizvođači će koristiti isključivo zemljište koje je određeno za poljoprivrednu upotrebu ne kasnije od 1. Januara

zur risikobasierten Kontrolle auf Gentechnikfreiheit (Guideline on the Risk-Based Monitoring of GMO-Free Production): www.bmwf.gv.at/TechnikUndVermessung/Akkreditierung/Documents/Leitfaden%20L25_Risikobasierte%20Kontrolle%20Gentechnikfreiheit_V03_20150304.pdf;

⁷ Non-GM Danube Region Production and Labelling Standard & Non-GM Danube Region Inspection Standard; <http://www.donausoja.org/sr/preuzimanje-dokumenata/preuzimanje-dokumenata/>

⁸ Stockholm Convention on Persistent Organic Pollutants: www.pops.int/Portals/0/download.aspx?d=UNEP-POPS-COP-CONVTEXT-2017.English.pdf

Rotterdam Convention on the Prior Informed Consent Procedure for Certain Hazardous Chemicals and Pesticides in International Trade: www.pic.int/Portals/5/download.aspx?d=UNEP-FAO-RC-CONVTEXT-2017.English.pdf

⁹ World Health Organisation (WHO) Classification of Pesticides by Hazard: https://www.who.int/ipcs/publications/pesticides_hazard/en/

2008., te će tako isključiti bilo kakvu dalju poljoprivrednu ekspanziju radi uzgajanja Dunav Soja soje. Dunav Soja soja neće biti uzgajana u zaštićenim područjima, osim ako je upotreba takvih područja za potrebe poljoprivrede eksplicitno dozvoljena u odgovarajućem planu upravljanja.

- **Smanjenje emisije gasova koji izazivaju efekat staklene bašte (Princip 9)**

Proizvodnja Dunav Soja soje će doprinositi zaštiti od klimatskih promena i smanjenju emisije gasova koji izazivaju efekat staklene bašte. Proizvođači Dunav Soja soje će posedovati znanje o tome na koji način se smanjuju gasovi koji izazivaju efekat staklene bašte i povećati vezivanje takvih gasova na svojim farmama. Svi primenjivi podaci, poput prinosa, ulaza semena, primene đubriva i pesticida, te količina upotrebljenog goriva, biće ubeleženi i sačuvani. Proizvođači će primeniti mere za smanjenje emisije gasova koji izazivaju efekat staklene bašte i povećati vezivanje ugljenika.

- **Usklađenost sa ljudskim i radnim pravima i bezbednim uslovima rada (Princip 10)**

Proizvodnja Dunav Soja soje će biti usklađena sa radnim i socijalnim standardima kako onim u primeni širom EU, tako i međunarodnim (videti Aneks 1 za listu relevantnih konvencija Međunarodne organizacije rada [ILO]¹⁰). Ti standardi uključuju sledeće fundamentalne principe i radna prava: slobodu udruživanja i efektivno prepoznavanje prava na kolektivno pregovaranje; eliminaciju svih oblika prinudnog ili obaveznog rada; efektivno ukidanje dečije radne snage; eliminacija diskriminacije po pitanju zaposlenja i zanimanja. Takođe su uključeni: transparentni i pravno usklađeni uslovi zaposlenja, bezbedni uslovi rada i obuka radnika.

Kontrola:

Ispunjavanje postojećih Dunav Soja smernica se kontroliše od strane nezavisne eksterne kontrolne organizacije (akreditovane prema ISO/IEC 17065:2012). Osim toga udruženje Dunav Soja nalaže dodatne systemske kontrole bazirane na proceni rizika.

U slučaju postojanja osnovane sumnje da se propisi ne ispunjavaju, sprovode se vanredne kontrole. Nepoštovanje smernica može rezultirati korektivnim merama, uključujući plaćanje kaznenih penala, pa sve do isključenja iz programa Dunav Soja.

¹⁰ Uvod u rad Međunarodne organizacije rada u vezi sa standardima: https://www.ilo.org/global/standards/information-resources-and-publications/publications/WCMS_672549/lang--en/index.htm

Geografska mapa proizvodnih područja "Dunav Soja" soje

Dunav Soja mapa

***POJAŠNENJA ZA DODATNA PODRUČJA:**

NEMAČKA: Bavaria, Baden Württemberg

ITALIJA: Trentino Alto Adige, Friuli Venezia Giulia, Veneto, Emilia-Romana, Lombardija, Pijemont, Vallée d'Aoste

POLJSKA: Dolnoslaskie, Opolskie, Slaskie, Swietokrzyskie, Podkarpackie, Malopolske

UKRAJINA: Uschgorod, Tschernowzy, Winniza, Odessa, Lwow, Ternopol, Chmelniczki, Iwano-Frankovsm

Ključne tačke kontrole

Dunav Soja označen proizvod predstavlja proizvod kontrolisanog kvaliteta i porekla. Smernice za kontrolu pre svega regulišu detalje kontinuirane kontrole porekla (Princip 1), ostvarene genetske nemodifikovanosti u celokupnom lancu vrednosti (Princip 2) i sprovođenje svih drugih kriterijuma održivosti (Principi 3-10).

Načelno za proizvodnju, obradu i preradu „Dunav Soja“ soje važe odgovarajući pravni propisi EU. Genetska nemodifikovanost bazira se prema minimalnim zahtevima utvrđenim u sledećim evropskim šemama „bez GMO“ sertifikacije:

- Nemački propisi (EGGenTDurchfG)¹¹ ukoliko se sprovedi kontrola od strane nezavisne kontrolne organizacije kao što je propisano od strane Udruženja za genetski nemodifikovane prehrambene proizvode (VLOG);
- Austrijski Kodeks o prehrambenim proizvodima (Codex Alimentarius Austriacus) sa smernicama o genetskoj nemodifikovanosti u kombinaciji sa smernicama za kontrolu (Guideline on the Risk-Based Monitoring of GMO-Free Production);¹²
- Standarda za kontrolu proizvodnje bez genetske modifikacije zasnovano na riziku & Standard za utvrđivanje procesa proizvodnje i obeležavanje hrane (BEZ GMO Standard za Dunavski region)¹³.

Druge sertifikacione šeme za procenu usklađenosti sa kriterijumima obezbeđenja BEZ GMO statusa mogu biti priznati od strane Dunav Soje kako ekvivalentne gore pomenutim sertifikacionim šemama. U svakom slučaju, sertifikovani Europe Soya proizvodi i Europe Soya hrana za životinje će biti takvog kvaliteta da mogu da budu obeleženi kao hrana Bez GMO ili hranivo ili da je prikladno za upotrebu u proizvodnji proizvoda BEZ GMO.

Iz razloga opšteg obezbeđenja kvaliteta, za sve uljare i fabrike stočne hrane obavezujuće je učešće u jednom od Donau Soja prepoznatih programa obezbeđenja kvaliteta. Lista prepoznatih programa i standarda nalazi se u okviru zahteva Z 04 (Zahtevi za primarne prerađivače soje) i u okviru zahteva Z 05 (Zahtevi za fabrike stočne hrane).

Kontrolni sistem Dunav Soja obuhvata tri faze:

- sopstvene sisteme za obezbeđenje kvaliteta i kontrolu od strane učesnika u Dunav Soja sistemu;

11 Izvor: EG-Gentechnik-Durchführungsgesetz (EGGenTDurchfG): www.gesetze-im-internet.de/eggentdurchfg/BJNR124410004.html;

12 Richtlinie zur Definition der "Gentechnikfreien Produktion" von Lebensmitteln und deren Kennzeichnung (Guideline on the Definition of GMO-Free Production of Food and its Labelling) in the Austrian Food Codex, IV edition: www.verbrauchergesundheits.at/lebensmittel/buch/codex/beschluesse/Gentechnikfrei_RL_15_1_2018.pdf?6fdsmn Leitfaden zur risikobasierten Kontrolle auf Gentechnikfreiheit (Guideline on the Risk-Based Monitoring of GMO-Free Production): www.bmwf.at/TechnikUndVermessung/Akkreditierung/Documents/Leitfaden%20L25_Risikobasierte%20Kontrolle%20Gentechnikfreiheit_V03_20150304.pdf;

13 Non-GM Danube Region Production and Labelling Standard & Non-GM Danube Region Inspection Standard; <http://www.donausoja.org/sr/preuzimanje-dokumenata/preuzimanje-dokumenata/>

- eksterne kontrole i sertifikaciju koja se sprovodi po nalogu samog sticaoca licence, sprovedena od strane kontrolnih organizacija akreditovanih prema ISO/IEC 17065:2012 i odobrenih od strane Dunav Soja udruženja;
- sistemsku kontrolu u saradnji sa kontrolnom organizacijom angažovanom direktno od strane Dunav Soja udruženja; sistemsku kontrolu sprovodi se bazirano na proceni rizika na uzorku od 10 % licencirane količine "Dunav Soja" soje i proizvoda od soje.

Dunav Soja sertifikacija se primenjuje na sledeće nivoe poslovanja u celom lancu vrednosti za hranu i stočnu hranu:

- Poljoprivredni proizvođač soje
- Skladište i primarni otkupljivač soje
- Trgovac sojom
- Primarni prerađivač
- Proizvođač stočne hrane
- Poljoprivredno prerađivačko preduzeće
- Proizvođači prehrambenih proizvoda i distributeri

Kontrolom su u smislu kontinuiranog nadzora obuhvaćeni svi učesnici u programu Dunav Soja. Potvrda odnosno **sertifikat o ispunjavanju** Dunav Soja smernica dobija se kao rezultat eksternih kontrola i prosleđuje se dalje u lancu prerade u formi **sertifikata**. Sertifikati su objavljeni na web stranici Dunav Soja udruženja. U slučaju sertifikovanog neprerađenog zrna soje, primarni otkupljivač soje prosleđuje primarnom prerađivaču **lot sertifikat**. U slučaju sertifikovanog prerađenog proizvoda od soje, postoji mogućnost izdavanja **sertifikata o sledljivosti** primarnim prerađivaču za distributera. Svi učesnici u Dunav Soja sistemu mogu biti podvrgnuti kontroli u bilo koje vreme i bazirano na proceni rizika u okviru sistemske kontrole po slučajnom uzorku.

Poljoprivredni proizvođači "Dunav Soja" soje registruju se pri skladištu za primarni otkup. Poljoprivredni proizvođači se u okviru te registracije obavezuju na ispunjavanje Dunav Soja smernica za svoje poljoprivredno gazdinstvo potpisivanjem **Izjave proizvođača o proizvodnji "Dunav Soja" soje (Proizvođač soje)**¹⁴, i treba biti individualno sertifikovan ili deo grupne sertifikacije. Dodatno, poljoprivredni proizvođač treba dati svoju saglasnost za sprovođenje sistemskih kontrola po slučajnom uzorku. Povrh toga, proizvođači će prihvatiti uzorkovanje na bazi rizika tokom nadzorne inspekcije. Obuhvat inspekcije može uključiti polja gde se uzgaja soja, ali i oblasti na kojima se ne uzgaja soja, zatim infrastrukturu i postrojenja, kao i druga mesta koja su deo farme.

Primarni prerađivači (kao što su uljare, pržionice, proizvođači prehrambenih proizvoda i proizvođači sastojaka i aditiva za ishranu) koji vrše najznačajniju hemijsku ili fizičku promenu i/ili obradu soje, sa udruženjem Dunav Soja sklapaju ugovor u kom se između ostalog obavezuju na sledeće:

¹⁴ Za detalje videti dokument "Izjava poljoprivrednika o proizvodnji Dunav Soja soje"

1. poznavanje i ispunjavanje Dunav Soja smernica;
2. sklapanje ugovora o sprovođenju kontrola o sopstvenom trošku sa eksternom kontrolnom organizacijom akreditovanom prema ISO/IEC 17065:2012 i odobrenom od strane Dunav Soja udruženja;
3. saglasnost sa sprovođenjem sistemske kontrole bazirane na proceni rizika po slučajnom uzorku koju direktno nalaže i plaća Dunav Soja udruženje;
4. plaćanje naknade Dunav Soja udruženju (naknada se naplaćuje samo jednom u okviru jednog kontinuiranog lanca prerade na nivou primarnog prerađivača);
5. da će sve svoje dobavljače uključujući i njihove pod-dobavljače unazad sve do skladišta ugovorno obavezati na tačke 1 - 3.

Time se osigurava da su svi učesnici u sistemu upoznati sa Dunav Soja smernicama, da dozvoljavaju eksternu kontrolu putem kontrolnih organizacija odobrenih od strane Dunav Soja udruženja i da su saglasni sa sistemskom kontrolom.

Fabrike stočne hrane takođe sklapaju ugovor sa Dunav Soja udruženjem u kom se obavezuju na ispunjavanje gore navedenih tačaka 1 - 3.

Distributeri koji žele da stavljaju u promet proizvode sa oznakom Dunav Soja se pored navedenih tačaka 1 - 3, takođe obavezuju da će i svoje dobavljače i njihove pod-dobavljače ugovorno obavezati na ispunjavanje smernica i zahteva kontrole.

Učestalost kontrola, kako eksternih tako i sistemskih kontrola po slučajnom uzorku, i dodatni zahtevi za proizvođače soje u sistemu Dunav soje je zasnovano na pet kategorija rizika (a-e).

- a. GMO kontaminacija
- b. Geografsko poreklo
- c. Upotreba pesticida i desikacija
- d. Uskađenost sa pravnim propisima
- e. Prenamena zemljišta i uzgoj soje u zaštićenim područjima

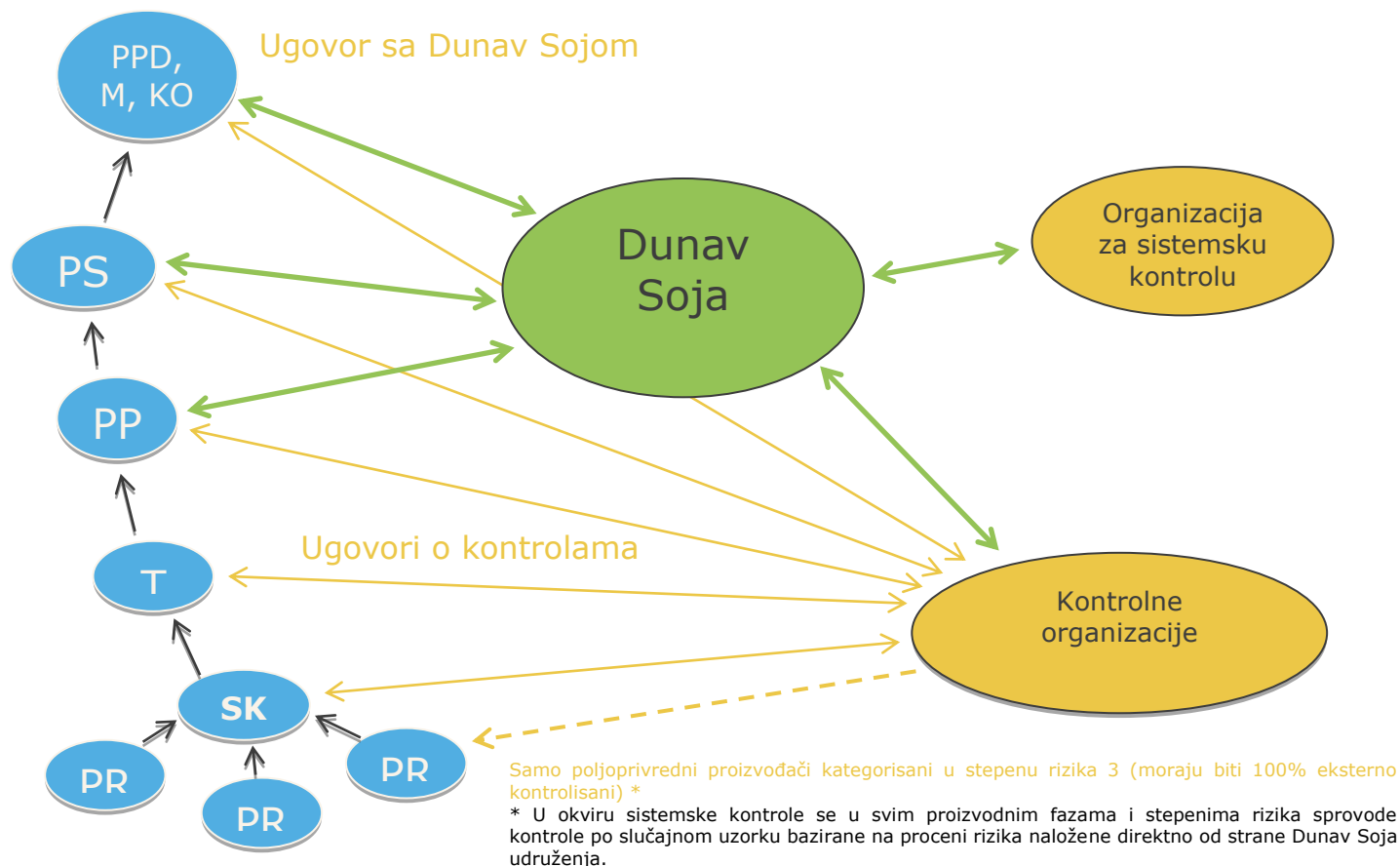
Učestalost eksternih inspekcija i učestalost nadzornih inspekcija za sertifikovane kompanije u lancu snadbevanja, osim za poljoprivredne proizvođače (npr. kolektori, trgovci, prerađivači, proizvođači stočne hrane, distributeri) trebaju biti zasnovani na riziku od eventualne kontaminacije sa genetskih modifikovanim kulturama.

Za detalje o proceni rizika videti Aneks 4 „Sistem inspekcije Donau Soja zasnovan na riziku“.

Tačne obaveze za različite stepene rizika (SR) na nivou poljoprivrednih proizvođača, trgovaca, skladišta, primarnih prerađivača, fabrika stočne hrane, preduzeća za doradu i distributera kao i obavezujuća učestalost kontrola utvrđuju se u okviru detaljnih zahteva za sve učesnike u Dunav Soja sistemu.

Septembar 2021

Dunav Soja sistem ugovaranja

PR = poljop. proizvođač, SK = skladište, T = trgovac, PP = primarni prerađivač, PSH = proizvođač stočne hrane, PPD=Proizvođač prehrambenih proizvoda, D=Distributer, KO – korisnik oznake

Napomena: primer robnoa toka "Dunav Soja" soje.